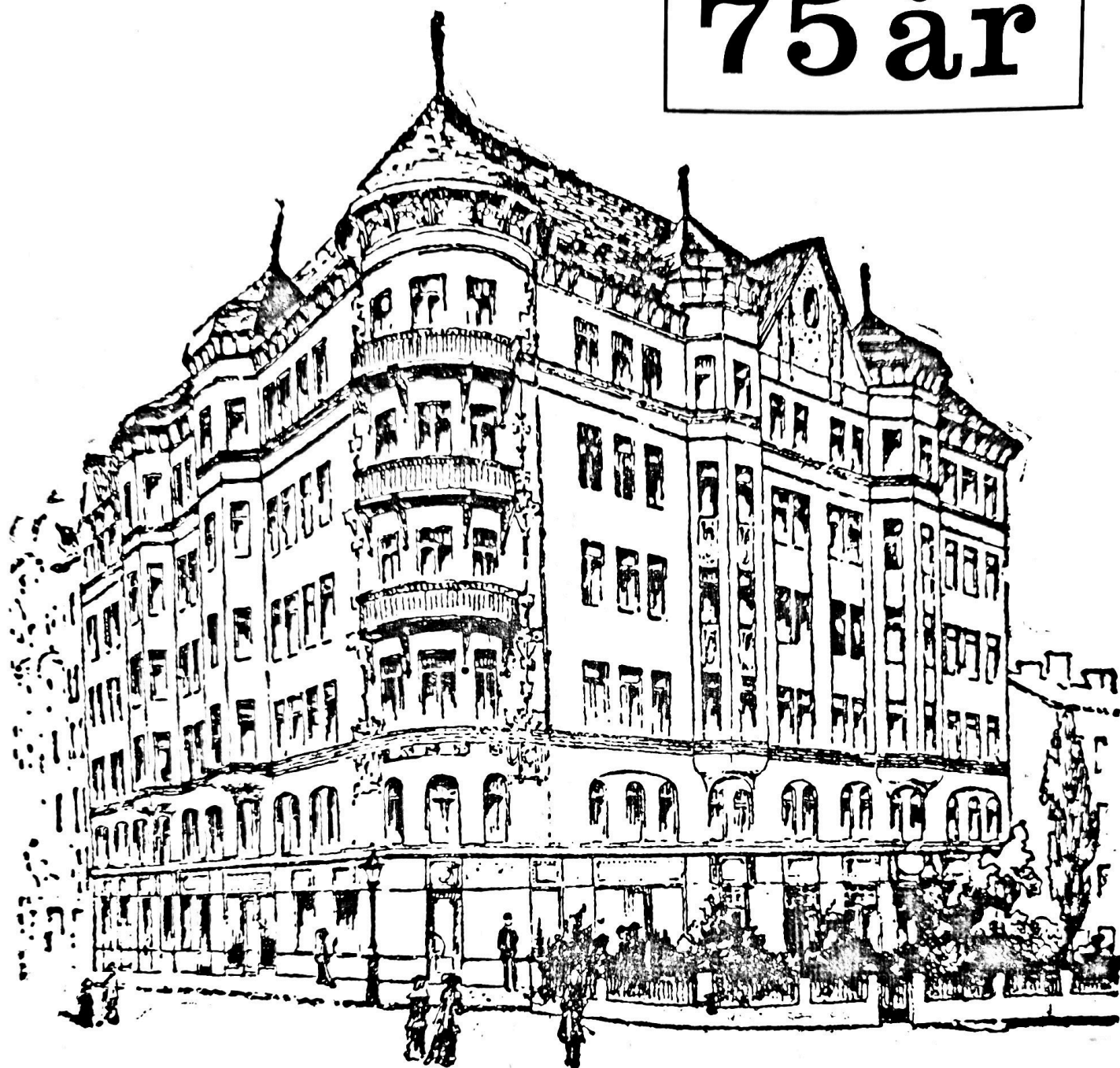

75 år

Ett bostadshus på Kungsholmen

Kvarteret LAVETTEN nr 11

1906 ~ 1981

1924

Föreningen firar 60

men huset fyller 75!

I februari 1980 fyllde Bostadsföreningen nr 11 kvarteret Lavetten uppå 60 år. Vid föreningens årsstämma i mars meddelades, att undertecknad på styrelsens uppdrag skulle ställa samman en jubileumsskrift. Det framkom senare, att huset fyller 75 år 1981, varför uppdraget utvidgades. Föreningens lokalhyresgäst, Torbjörn Lundgren, fick för några år sedan besök av en man, som påstod sig vara son till husets byggnästare. "Detta hus blev min fars olycka. Det blev så dyrt att bygga, att han tvingades i konkurs!" Så lär mannen ha sagt, men trots mycket omfattande efterforskningar har jag inte kunnat spåra honom. Däremot bekräftades, att huset krävt sina offer...

Arbetet med skriften har pågått under hela jubileumsåret. Som tur var började jag med att intervjua vissa nyckelpersoner. Några av dem finns nämligen inte längre. Jag tänker då på Ragnar Alvsjö och Algot Stjernblom som avlidit under året. Jag har tagit god tid på mig, för att komplettera och bearbeta insamlade fakta. Personal vid stadsbyggnadskontoret, stadsarkivet, stadsmuseet och Kungliga biblioteket har varit till god hjälp.

Jag ber också att få tacka alla medlemmar och f.d. boende, som hjälpt mig att berätta om vad som i tidernas begynnelse kallades "Kungsholmens modernaste hyrespalats" och om dess innevärdare. Om denna skrift bereder läsarna blott en bråkdel av det nöje, som jag haft, medan jag samlat in materialet, vet jag att mitt arbete inte varit förgäves.

Kungsholmen i december 1980

Hans Brattberg

För dyrt bygge

Kungsholmens modernaste hyrespalats.

Vidstående bild visar ett nytt i alla modernt hyrespalats i kv. Lavetten nr 11 å Kungsholmen. Detsamma är nu fullt färdigt till inflyttning och är hvad lägenhetsantal beträffar det andra i ordningen inom nämnda stadsdel. Huset är beläget i hörnet af Kronoberggsgatan och Drottningholmsvägen, och utgör detsamma en sann prydnad för stadsdelen. Byggnadsmateriel är sandsten och s. k. puts, och är huset måladt i grafito samt uppbyggt

i en höjd af sex våningar. Lägenheternas storlek växla mellan 2—7 rum och kök, badrum m. m. Hvad byggnadsstil, yttre dekorationer och bekväm inredning beträffar torde huset hittills stå öfverträffadt å Kungsholmen. Ägare är ingenjör John Qvist, som själf ledt arbetet med byggnadens uppförande, och arkitekter äro G. Hagström och F. Ekman. Kostnaden för det hela uppgifves till 700 000 kronor.

slutade i konkurs

Husets historia börjar 1902. Då bestod tonten av en välträtt trädgård. Marken ägdes av den kände grosshandlaren och stordonatorn Isaac Hirsch, 70 själv bodde i det slottliknande Flemingsberg, där Sit Erikspalatset ligger. Hirsch gjorde omfattande fastighetsaffärer på Kungsholmen åren kring sekelskiftet. Bland annat köpte han 1906 upp hela Inedalsområdet för 1,2 miljoner. Fyra år tidigare, alltså 1902, gjorde han sig av med "vår" tomt. En bytesaffär med Stockholms stad. Kvarteret Lavetten höll på att bebyggas med nya hus. Tomten köptes 1904 av en direktör Julius Örtengren för 92 320 kr. I januari påföljande år övertogs den av en ung byggnadsingenjör, Johan Erik (John) Qvist, som genast ansökte om byggnadslov. 133 000 gav han för tonten. Den 1 oktober 1906 flyttar de första hyresgästerna in i vad som kallats "Kungsholmens modernaste hyrespalats". Qvist flyttar själv in i en femrummare tillsammans med hustrun Maria Amalia (Malin) och tjugoårigt hembiträde. Glädjen över "palatset" blev kortvarig. I augusti 1907 avlider Qvist av en hjärtåkomma, ännu inte fyllda 34 år. Huset som uppgavs ha kostat 700 000 kr blev troligen för dyrt. Hyresintäkterna stannade vid 36 000 kr. När sterbhuset inte klarar att betala en ränteskuld på 150 kronor (1) går fastigheten under klubban. Den ropas in i februari 1908 under något mystiska omständigheter av en ung reservlöjtnant, Erik Andersson, vars far, Johan Andersson både är hyresgäst och fordringsägare. Huset såldes för taxeringsvärdet 600 000 kr. Till en början uppger dock Johan Andersson för myndigheterna, att det är han som äger huset. Lagfart ansökte man inte om. Johan Andersson drev en kolfirma, som försattes i konkurs på hösten 1911. Andersson dog kort därefter. Fastigheten dömdes åter i mät, den här gången för en ränteskuld på 5 400 kr. I oktober 1911 ropade en annan reservofficer in huset: Kaptén Rudolf Hallman. Pris: 475 000 kr. En lyckad affär, eftersom taxeringsvärdet var 637 000 kr. Den nye ägaren bodde inte i huset. Det gjorde däremot Erik Andersson, som övertog sin fars lägenhet och bodde kvar tills mitten av 1920-talet. Hans son, Stig Allerstedt, 70, uppger, att han aldrig hört fadern säga ett ord om att han ägt huset som de bodde i. När bostadsföreningen 1920 köpte huset, ägdes det alltså av kaptén Hallman. Kärt barn har som bekant många namn. Ett av dessa - "Miljonpalatset" - torde härstamma just från 1920. Köpesumman var nämligen en miljon.

Andra kända benämningar är "Slottet" och "Skrythuset". Jämfört med andra hyrespalats i staden var huset kanske inte så mycket att skryta med. Det märkliga lär ha varit, att ett sådant hus byggdes på den forna "Svältholmen". Husets arkitekter, Georg Hagström (1865-1918) och Frithiof Ekman (1871-1941) var mest kända för sina bostadshus på Östermalm och i city. Jämnårigt med "vårt" hus är "Blå Tornet", Drottninggatan 85. Hagström och Ekman ritade också t ex Adolf Fredriks församlingshus, Ostermans marmorhallar, huset Birger Jarlsgatan 15 (vars hörnkupol inspirerats av Markuskyrkan i Venedig), Dramatens lilla scen och de mäktiga, utsirade husen i Strandvägens början (Strandvägen 1-9). På Östermalm kan man beundra t ex Narvavägen 8, 30-32, Karlaplan 12 och Fredrikshovsgatan 5. Men även om "vårt" hus vid en sådan jämförelse inte är mycket att skryta över, så har det åtminstone "stort stadsbildsmässigt värde". Enligt beslut av byggnadsnämnden så sent som 1979.

Kungörelse.

Genom offentlig auktion, som förrättas i Öfverståthållareämbetets kansli **Torsdagen den 13 Februari 1908 klockan tolf på dagen,** kommer fasta egendomen N:o elfva, efter 1810 års nummerordning, i kvarteret Lavetten vid hörnet af Kronobergsgatan och Drottningholmsvägen inom Kungsholms församling, i hvilken fastighet, enligt bevis af den 29 Oktober 1907, ingenjören Johan Erik Qvist senast erhållit lagfart, att till den högstbjudande försäljas i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad. Tomten är belägen på fri och egen grund och innehåller i areal 1,154 kvadratmeter.

Kungörelse.

Genom offentlig auktion, som förrättas i Öfverståthållareämbetets kansli **torsdagen den 28 Oktober 1911 klockan half ett på dagen,** kommer fasta egendomen N:o elfva, efter 1810 års nummerordning, i kvarteret Lavetten vid hörnet af Drottningholmsvägen och Kronobergsgatan inom Kungsholms församling, i hvilken fastighet, enligt bevis af den 22 Juni 1911, ingenjören Johan Erik Qvist senast erhållit lagfart, att till den högstbjudande försäljas i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad.

KUNGSHOLMEN NÄR QVIST BYGGDE Huset

Samtidigt som byggmästare Qvist började uppföra sitt "palats" tog Kungsholmen farväl av spårvagnshästarna. Bil- och cykelperioden tog sin början. Och kort efter det att de första hyresgästerna flyttat in, invigdes S:t Eriksbron. Nej, Kungsholmen var alls inte som i dag, när vårt hus byggdes. Om nu någon inbillat sig det... I "Kungsholmen vid sekelskiftet" kan man läsa:

"Drottningholmsvägen fanns inte då, utan Kronobergsgatan löpte fram utmed kanten av en ganska stor och hög bergknalle ända tills man kom fram till nuvarande nr 9. Där vidtog en välskött trädgård, och efter denna följde husen nr 5, 3 och 1, vilka äro desamma som i dag. Parksidan av Kronobergsgatan från kyrkogården till Hantverkargatan är sig lik, endast mera välvårdad, men i gamla "sandgropen" har Kungsholms brandstation flyttat in."

Och vidare:

"Orienterade man sig 1902 från Kronobergsparken i Drottningholmsvägens längdriktning var anblicken en annan än nu. Där i dag en bred gata, kantad med ståtliga hus och prydd med välskötta förträdgårdar ligger och spårvagnar och bussar ila fram, känner man från förr blott igen huset nr 5. Även nr 2 och 4 äro nog de gamla husen, fastän de nu se moderna och gentila ut. Dessa hus voro de enda på hela gatan år 1902. Mitt i fonden låg en mäktig bergknalle, betydligt naggad i kanten för att släppa fram Kronobergsgatan och prydd med ett par tre träd och några gammaldags stugor och mödbostäder." (Detta alltså skrivet 1942).

I dag är busstation och bensinmack borta. I början av 1970-talet byggdes tunneln till nya polishuset - i öppet schakt fram till Kronobergsgatan. Efter trafikomläggningen 1980 var all genomfartstrafik S:t Eriksgatan - Fleminggatan alternativt Norr Mälärstrand. *Hur* annorlunda kunde vi inte haft det om inte en viss Emil Poignant slagits för "vår" sak? Vårt hus kunde legat vid det värsta trafikbullret. Albert Lindhagen - han med "Esplanadsystemet" - ville nämligen att Drottningholmsvägen skulle gå som en bred diagonal rakt över Kungsholmen och möta Kungsgatan. En nyinflyttad kungsholmsbo (på Kristineberg), revisionssekreterare Emil Poignant opponerade sig. Han menade, att Drottningholmsvägen skulle stanna vid blivande Fridhemsplan, och att trafiken sedan skulle ledas - mot Fleminggatan. Det var samme Poignant, suppleant i fullmäktiges beredningsutskott, som 1878 såg till att det blev förgårdar i alla kvarter på västra Kungsholmen, trots Lindhagens protester.

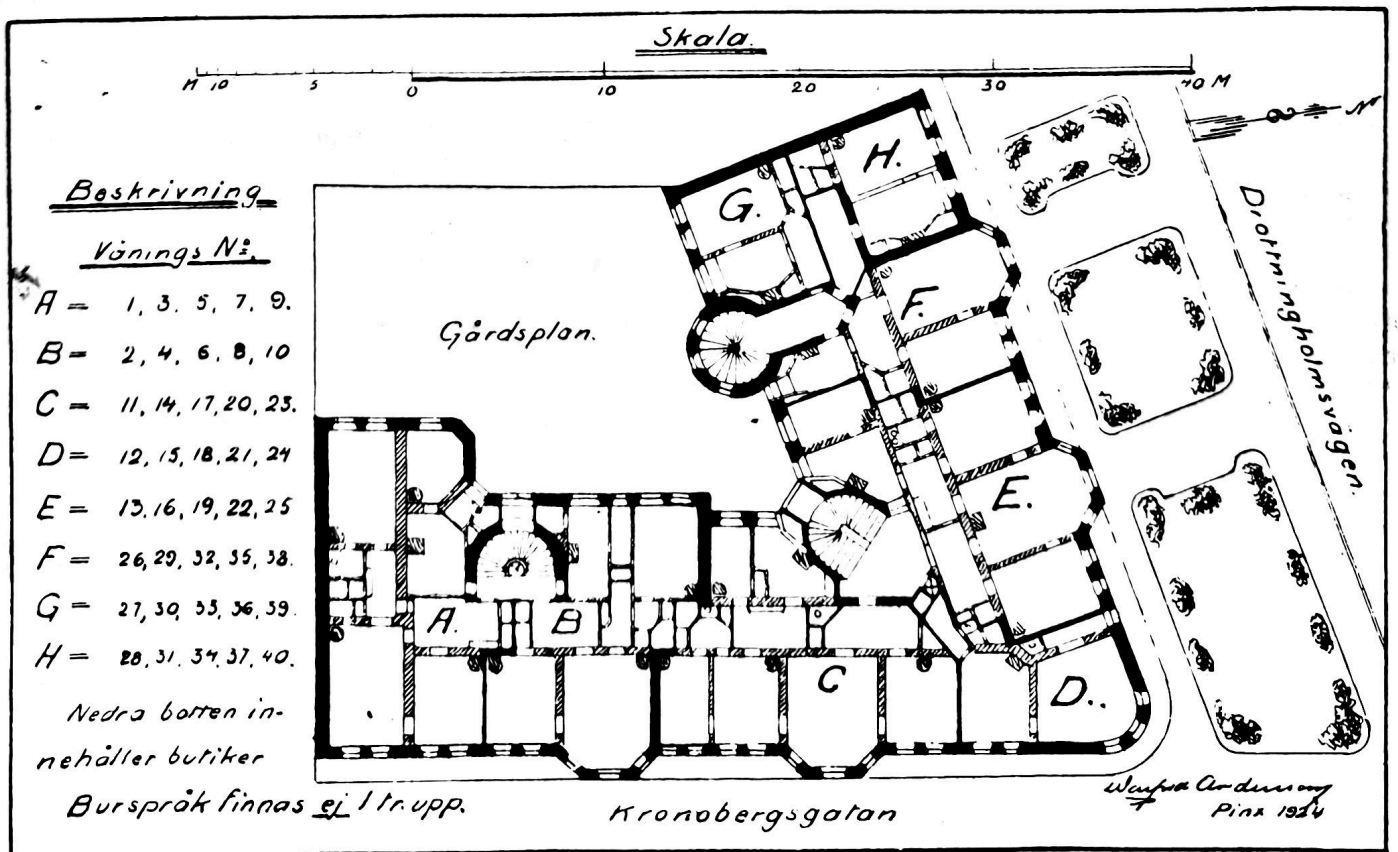
Hur såg det egentligen ut på Kungsholmen 1905, när vårt hus byggdes? Stadshuset fanns inte, ej heller rådhuset. Däremot började polishuset bli klart. Av offentliga institutioner fanns Serafen, Karolinska, Myntverket, Garnisonssjukhuset (nuvarande Landstingshuset), Svea Ingenjörsbataljon, Allmänna försörjningsinrättningen (numera S:t Eriks sjukhus), Stockholms sjukhem och S:t Göran. Norr Mälärstrands "palats" fanns inte. Bostadsbebyggelsen utgjordes av arbetarkvarter mellan Hantverkargatan och Fleminggatan bort till Fridhemsplan, där stadsdelens största hyreshus "Tegeltraven" eller "Käringträtan" tillkom kort före sekelskiftet. Kvarteret Fridhems 214 lägenheter rymde under första världskriget 1 500 personer. Vårt hus var ju enligt tidningsartikeln "det andra i ordningen hvad lägenhetsantal beträffar". Men avståndet till "Tegeltraven" var alltså betydande.

Skildringar från Kungsholmen talar om vägglössplågan. Tex Ivan Oljelunds "Det hände på Kungsholmen". Enligt Kjell Carlsson fick vi in vägglöss från gårdshuset. Och enligt bevarat styrelseprotokoll föreslog pastor Hannerz så sent som 1938 att fastigheten skulle rökas mot ohyra. Något som avvisades av årsmötet.

Kronoberget gick ursprungligen ända ner till S:t Eriksgatan, i väster. I söder över blivande läroverket ner mot Norr Mälärstrand, i norr ner mot Kungsholmsstrand. Under 1900-talets första år sprängdes stora delar av berget bort. Eleverna i den s k träkåken - ett annex till Kungsholms läroverk som låg i hörnet Drottningholmsvägen - S:t Eriksgatan har berättat om sina "skakiga" lektioner, när kvarteret Lavetten sprängdes ner för att bebyggas. Kvarteret har förresten fått namn efter en närliggande vapenfabrik, som 1908 flyttades till landsorten.

Det nya 'palatset' på vykort 1907!

Stockholm. Parti från Kronobergsparken.

Plan av byggnaden.

Husets "trädgård"

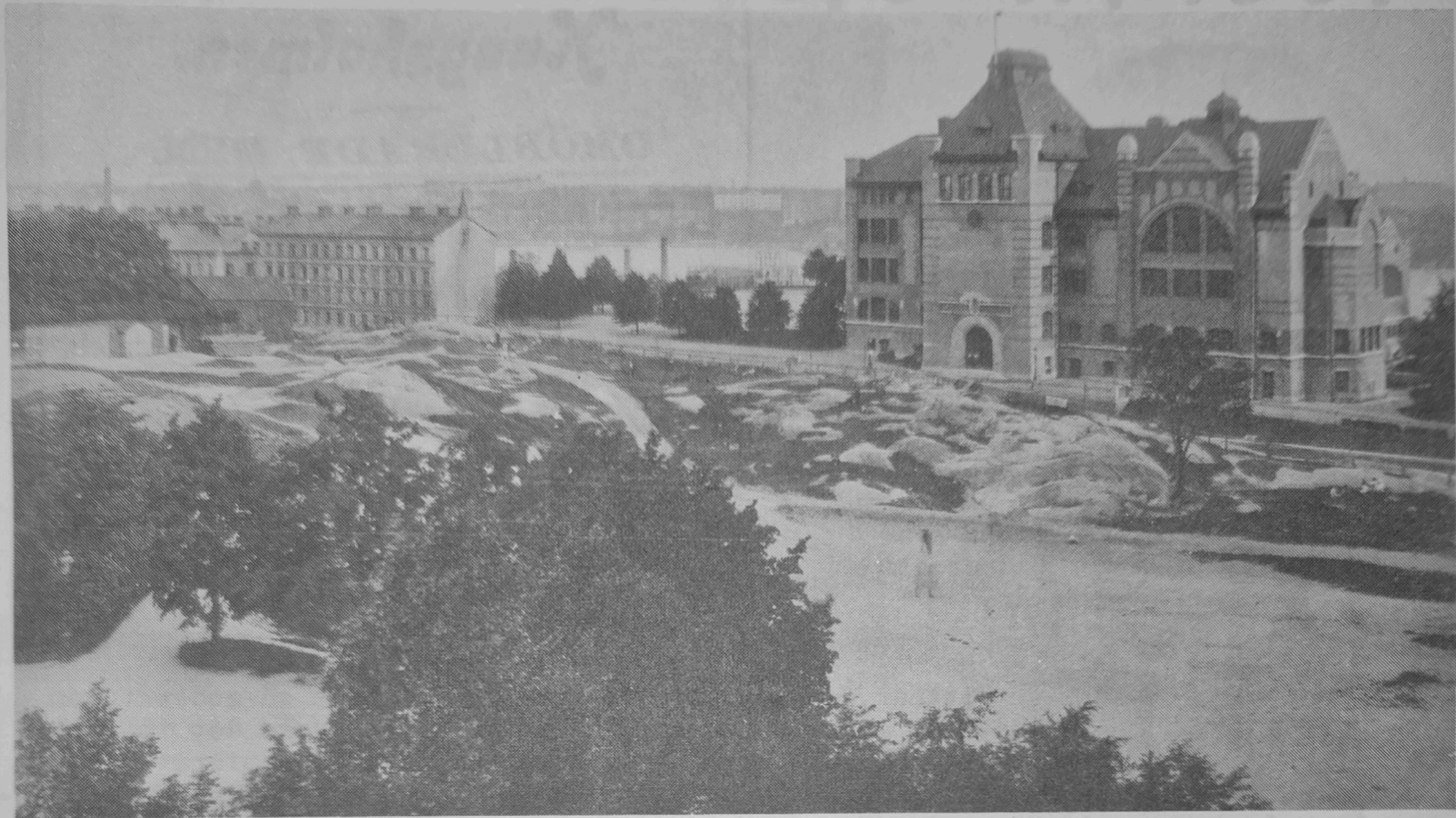

Sandlådan, rådhuset och stadshuset. Visst känner man igen Kronobergsparkens lekplan, även om plaskdammen saknas och utsikten är nära sextio år gammal!

Kronobergsparken, "Kronis", började ordnas 1892. Genom sin kuperade terräng var området inte möjligt att bebygga med den tidens teknik. Per-Anders Fogelström skriver, att fram emot sekelskiftet var Kronoberget mera ett utkantsberg än park. "Det låg som en avslutning västerut av det gröna trädgårdsmästarområdet, där så småningom polishus, rådhus och barnsjukhus skulle växa fram. Berget låg så avlägset att några medlemmar i den mosaiska församlingen i Stockholm på 1780-talet fann, att det vore idealiskt att anlägga en kyrkogård där, långt borta från stadens brus och i en trakt där få människor bodde." ("300 år på Kungsholmen", 1965). Ännu 200 år senare är den västra delen vid kyrkogården en fridfull plats, som särskilt uppskattas av den s k ledighetskommittén. Nära Butiken, långt från polishuset. Kring sekelskiftet lär "gubbarna" vistats längre österut. I en lada bakom bönehuset "Hyddan" fanns kortspelarligor. På den tiden fanns några kåkar uppe på berget. Likaså några husdjur - kor, getter och höns. Där brandstationen byggdes (1929-31) fanns en i berget insprängd sandrop. Renhållningsverkets sandupplag om vintern, p-plats för snöplovar andra årstider. De allra yngsta klickade boll där, eftersom det spelades matcher på andra ställen i parken. Vinterns attraktion - kälkbackarna fick tidigt egna namn. Två används än i dag - Himmelsbacken, som Naima Wifstrand åkte i som barn. Den går från toppen ner mot planen vid Kronoberggsgatan. Och Kobacken som går i motsatt riktning. Förr i tiden fanns också Guppbacken, Svängbacken och Ekbacken. Den sistnämnda har asfalterats (Kungsholmsgatans förlängning ner mot Polhemsgatan). Hundrastgårdens tillkomst har begränsat skid- och pulkaåkarnas framfart. I stort lär parken vara sig lik, bortsett från att träden vuxit och vuxit. (Se bilder i slutet av skriften!) Musikpaviljongen är borta, men inte långt därifrån har parken för några år sedan begåvats med en staty. Det är inte Plåt-Niklas i sagan om Kalle Stropp och Grodan Boll. En lokaltidning har berättat, att det rör sig om Ikaros-monumentet.

Kronobergsparken

Ovan: Utsikt över parkens södra, då obebyggda del från vårt hus 1924. Till vänster ses ladan, till höger sandgropen.
 Nedan: Tredje stycket i musikpaviljongen. Troligen i början av 1910-talet. Foto: Stockholms stadsmuseum.

GRANNAR I LAVETTEN

Kvarterets finaste byggnad? Det epitetet måste vi enligt byggnadsnämnden dela med hörnhuset Drottningholmsvägen-S:t Eriksgatan, färdigt 1909, som också blev vykort. Båda byggnaderna har "till större delen bevarat ursprunglig utformning och har stort stadsbildningsvärde", menar nämnden. Vår "konkurrent" uppfördes efter ritningar av Dorph-Högg av byggmästare A R Nasenius (som står till höger om porten på kortet), vars släktingar (Jernison) nu äger huset. Detta står inför en omfattande renovering. Förhoppningsvis återfår det sin forna glans, vilken alltså framgår av kortet.

Enligt byggnadsnämndens register bebyggdes vårt kvarter i slutet av 1870-talet. På Nasenius blivande tomt byggdes en träkåk, som tjänstgjorde som annex till Kungsholms läroverk. Av de hus som finns kvar i dag är hörnhuset Hantverkargatan 76-Kronobergs-gatan 1 - tillsammans med Kronobergs-gatan 3 - de äldsta. Båda byggdes 1898. Kronobergs-gatan 5, som nu renoveras, följde 1901. Nr 7 tillkom enligt registret 1906, men det lär ha varit inflyttningsklart tidigare. Lägenheter annonserades nämligen ut redan i mars 1905. Huset byggdes om 1939, då man tog bort gavelpartiet på vinden.

Vår närmaste granne åt Drottningholmsvägen (nr 5-7) byggdes 1970. Föregångarna var förresten jämnåriga med vårt hus. Hantverkargatan 78, där föreningen håller sina årsmöten, bebyggdes första gången 1881 - av en bostadsförening. Nuvarande huset är från 1968. I hörnet mot S:t Eriksgatan, låg tidigare ett hus från 1880-talet, där man 1937 inredde en kvartersbio, Caprice, med 300 platser i en vackert dekorerad salong. Där visades t ex "Kärlekens hus", "Dimmornas kaj", "Dimmornas bro".

Nedan: Fastigheterna Drottningholmsvägen 9-11, S:t Eriksgatan 22-24 (med dagens nummerbeteckning. Vår lika granna granne, om man får tro byggnadsnämnden.

FOTO: STOCKHOLMS STADSMUSEUM

Stockholm. S:t Eriksgatan.

Spekulanter tjänade 250 000 på 18 dagar

Föreningens grundare har aldrig hyllats av medlemmarna. Trots att det jubilerats en hel del under de sextio åren. Tvärtom har man sagt både det ena och det andra, i vart fall under föreningens första fem år. I den förra jubileumsskriften, utgiven med anledning av femårsjubiléet 1925 berättas detaljerat om stiftarnas skumraskaffärer. (Skriften kan lånas från styrelsen!)

Föreningen skulle enligt stadgarna bereda sina medlemmar billiga och goda bostäder. Gemensamt för den interimsstyrelse som utsågs var - att ingen av herrarna avsåg att bo i huset. De hade ett annat, gemensamt intresse: Att tjäna pengar på huset. Och det lyckades man sannerligen med!

Det började den 4 februari 1920. Då hölls konstituerande sammanträde på ett kontor i city. Under ordförandeskap av advokat Allvar Elmström deltog sju "medlemmar" - byrådirektör Erik Kuylenstierna, generalkonsul Victor Andersson, kamrer Harald Ahston, friherre Knut Leijonhufvud, friherre Rudolf Lagerheim, direktör Gunnar Bolting och godsägare Axel Romander. Stadgar antogs, och en interimsstyrelse utsågs. Den bestod av Kuylenstierna, Andersson och Ahston. Med Leijonhufvud som suppleant.

Bakom föreningen stod egentligen en bankirfirma, Dardel & Hagborg. Enligt banklagen fick firman inte syssla med fastighetsspekulation av den här typen. Därför använde man sig av en mäklarfirma, Skandinaviska Egendomsbyrån som bulvan. Byråns chef, Victor Andersson hade titeln generalkonsul (för Costarica). Hans närmaste man, godsägaren Axel Romander beskrivs i den förra jubileumsskriften som "insolvent".

Enligt lagfartsboken köpte bankir Jean Hagborg fastigheten den 27 januari 1920 av kapten Hallman. Pris: 750 000 kr. Bland de närvarande köpevittnena fanns Axel Romander. Den 4 februari dateras nästa salubrev. Nu köper Romander fastigheten för 850 000 kr. Tio dagar därefter säljer Romander till den nybildade bostadsföreningen för "en million". Snacka om värdestegring! Inom loppet av 18 dagar hade huset stigit med 250 000 kr. För att "bevisa", att huset var värt sitt pris höjde man brandförsäkringsvärdet, som 1918 fastställdes till 565 000 kr, till hela 1,2 miljoner.

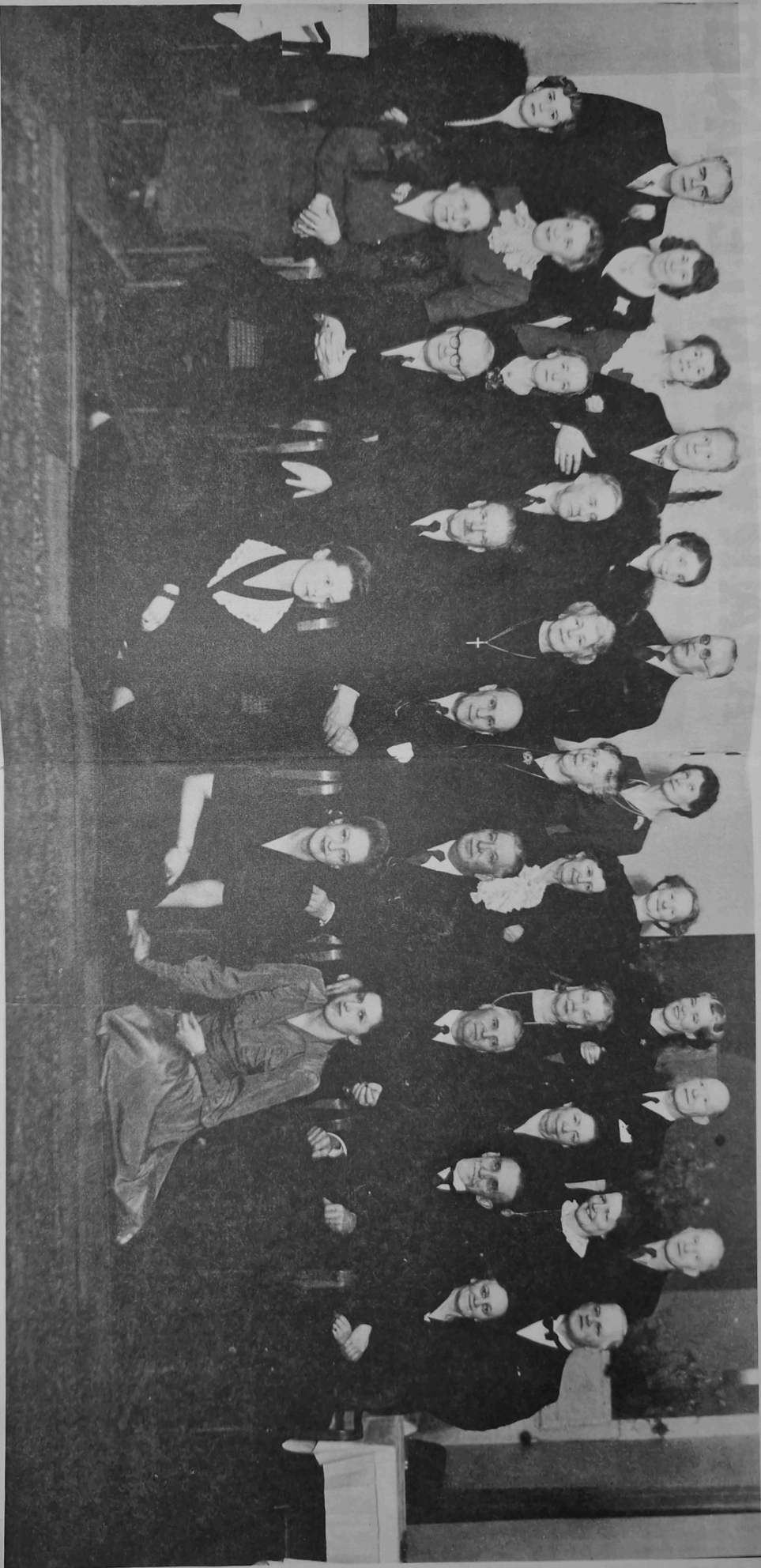
När affären väl genomförts, underrättades de boende, som erbjöds köpa in sig i föreningen. Till en början betonades frivilligheten i transaktionen. Men sedan gällande hyresavtal sagts upp hotades de boende med höga hyror - jämfört med de för föreningsmedlemmarna beräknade årsavgifterna. Misstänksamheten var stor. Av fyrtio hyresgäster var det endast sju som nappade. I "nian" Harald Jirlow, i dåvarande 1 a Maria Lindegård, Sture Hildestrand och Gentele, vilken dock strax sålde vidare till pastor Hannerz. Samt i 1 b A R Bergquist och C G Stenbäck. Att lägenheterna till en början var svårsålda framgår av det faktum, att Axel Romander stod som ägare till tio, trots att han inte ens bodde i huset!

När föreningen i mars 1921 togs över av de boende var 29 av de 40 lägenheterna sålda. De övriga, som varit registrerade på Romander överfördes på själva årsmötetsdagen på en annan av stiftarna, Harald Ahston. Tanken lär ha varit, att Ahston genom stort röstetal skulle påverka årsmötesbesluten. Enligt "vitboken" som föreningen gav ut vid årsskiftet 1924/25 ("Femårsberättelse") ropade Ahston dock själv in lägenheterna på stadsauktion - en månad senare (!)

Godsägare Carl Sjögren var näste bulvanägare. Han hade belånat åtta av tio lägenheter, vilket tvingade fram en ny försäljning på offentlig auktion. Den 9 mars 1922 - den fjärde stora auktionen i husets historia - ropades de åtta lägenheterna in för sammanlagt tusen kronor. Detta av ende spekulanten, bankirfirman Dardel & Hagborg. Stockholms-Tidningen gjorde försäljningen till en förstasidesnyhet (jfr sidan 25!) Tidningen trodde, att hela föreningen hamnat på obestånd. Något man fick dementera på följande dag.

25-ÅRS JUBILEUM

MED ÄKTA KAFFE

Inte ens ett världskrig kunde förhindra, att föreningen firade 25-årsjubileum. Den 15 mars 1945 hölls jubileumsfesten å Piperiska Muren. Enligt styrelsebeslut - efter hörande av revisorer - skulle varje deltagare erlagga 5 kronor och föreningen återstoden, cirka 10 kr per person. Varje lägenhetsinnehavare skulle äga rätt att medtaga en person. Herr och fru Stjernblom skulle inbjudas såsom föreningens gäster.

Innan man fick slå sig ner vid det dukade bordet skulle det hållas årsmöte.

I tur och ordning klubbades att gårdsfassaden skulle repareras kommande sommar, liksom trapporna från gården till pannrummet, samt cykelstallet. Det senare skulle även få nytt dörtrills. Därefter uppstod debatt kring hurvida en ny mangel skulle köpas innevarande eller nästkommande år. Avgörandet hänsköts till styrelsen.

Klagomål hade framförts över att trottoarerna utanför Drottningholmsvägens båda entréer belamnades med kolsäckar, samt att bussar och lastbilar, tillhörande Kålarbarnas omnibusbolag stängde möjligheterna att komma fram till drockbilar. Bilar lastade med kolsäckar backade också in på gångbanan och hindrade gångtrafiken. Ödet uppdrog åt styrelse att uppta förhandlingar med bussbolaget. Slutligen beslöt att ventilationen i källarna skulle förbättras.

Ragnar Alvendal hade ett bestående minne av den efterföljande middagen. I stället för kriterets surrogat drack man äkta kaffe. Som firmarna Ohlsson och Pettersson, som var syster, tagit med sig - av egen ranson.

Ovanstående bild togs i samband med jubileumsmiddagen. Genom att intervjua några av gästerna har samtliga kunnat identifieras -utom en: Dämen med korssett. Ingen av de tillfrågade har kunnat säga vem hon var. Kanske rentav en tillfällig gäst? Varje medlem hade ju rätt att ta med sig varsin gäst.

Övre raden från vänster: Sven Järbrink, Jenny Palmesjö, Eva Granstedt, Einar Pettersson, Ida Pettersson, Karl Palmesjö, Dagmar Alvendal, Anna Fröstrom, Ingeborg Wannberg, Olof Hallborg, Rickard Bergqvist, Mellersta från vänster: Sigrid Järbrink, Brita Carlsson, Gerda Bergqvist, John Nilsson, okänd, Sigrid Sune, Agda Hallborg, Elsie Stenbäck, Frida Carlsson, Tora Nilsson, Algot Stjernblom. Nedre raden från vänster: Alma Ohlsson, Pontus Ohlsson, Carl-Axel Carlsson, Ragnar Alvendal, Erik Granstedt, Carl Gustaf Stenbäck, Nils Hamner, Irma Stjernblom. Sittande från vänster: Gunvor Bergqvist (G. Broberg), Brita Carlsson (G. Johnson) och Sigrid Fröstrom (G. Engström).

Flöst barn när huset var nytt

Det här är en unik bild, som lånats av den ende av husets urinnehavare, som gått att spåra. Karin Edenholm heter den lilla flickan med hucklet, som syns längst till vänster i sandlådan. Det heter också damen på bilden nedan. Karin, som bara var några månader, när hennes föräldrar flyttade in i tvåan högst upp i nuvarande "trean", fyller följakalivren 75 i sommar. Hon blev inte gammal i vårt hus, men inte långt ifrån...

När jag var fyra, flyttade vi till S:t Eriksgatan 40. Där bodde jag i 70 år, tills huset skulle renoveras. Så starka minnen från de första åren har hon självklart inte. Men hon minns, att hon petade in några marker under träpanelen i lägenheten.

-Dom liqver förmodligen kvar där än i dag, säger hon.

Funderar ni över kortet? Det är sannolikt taget sommaren 1907. Det måste vara något äldre än det ytkort, som stadsmuseet har (jämför sidan 4). Raksalongsens skylt har inte kommit upp. I stället hänger där en stor glödlampa. Till höger om "ettans" ingång hänger som synes en kringla, men på fönstret tycks det stå "matvaruhandel". Ida Wallins affär.

Barnen leker alltså på den förgränd, som togs bort efter stadsplanerhövring 1914. Det är staketets stolpar som syns i bakgrunden, inte några kiosker, som man kanske skulle kunna tro! Längst till höger i parken skymtar den enda, lilla kiosk.

Här huset var nytt fanns här som sagt 27 barn i åldern upp till 15 år. Så barnrikt har huset aldrig varit.

Här föreningen bildades 1920 var antalet nere i 19. Via årskaftet 1931/35 då föreningen fyllde 15, fanns flera förskolebarn. Bara sju pojkar och två flickor i åldern 7-15 år. 10 år senare var antalet barn åtta. Sju pojkar, tre flickor i den s k kollektorn, tre flickor, 7-15 år. Ytterligare tio år därefter, 1954/55 kryllade det påbåtligt av ungar i huset. Ett helt tjugi fem pojkart, tre flickor i förskoleåldern, åtta grabbar och fyra tjejer, 7-15, 1956 såg sig styrelsen föranlåten att nämta upp följande analog:

STODJARE LK, GYRNÄKTING, KÄRNVA LK Å LAMPENHINN, I SOPPUSSE OCH Å GÅRDEN FÖRBAUDS

Styrelsen

1966, när gårdsfanadan påtändes, togs analoget ner. Då fanns inga stojande barn att tala om. Analoget efterlevdes dock 1977, då det påbåtligt fanns sju förskolebarn. Av en minnescol...

Till saken hör, att det inte är särskilt ofta som darens barn leker på gården. Liksom tidigare generationer har de tillgång till "Kronis". I boken "Kungsholmen vid sekel-skiftet" som gavs ut i början av 1940-talet kan man läsa:

"År 1902 hade parken samma omfång som i dag och var planerad på samma sätt. Den enda skillnaden är, att träd och buskar fått 40 år på sig att tillta i ålder och lummighet. En musikpaviljong har tillkommit, parkanter ha röklet i till småbarnens fröma och den ökade omvärlden om det uppväxande släktet har fört med sig en plaskdam, där ändrar simma bland stojande ungar, samtidigt som tidens onska framtvängt stora, i berget sprutande, offentliga skydesrum."

Parkanterna fanns alltså redan på fyrtiotalet. Men hösten 1980 hotas parkleksverksamheten av ett dachem, som föreslagits i parken. Bilden ovan togs en höstfredag, då politikererna i byrådsnämnden (försväres) inbjuddits på ordinarie korvgrillning. Skulle man, trots 350 namn på protokollisvorna, driva igenom ett inbärnat dachem på lekplatsen, riskerar alla andra barn att bli utestängda.

Och den vinter tid så populära Himmelsbacken skulle sluta tvärt i ett staket, som omöjliggjorde skid- och pulkaåkning.

EFTER 24 PORTVAKTSÅR:

Han - fick medaljen Hon - tog pengarna!

Två trotjänare har förärats medalj av föreningen. Den ene, O G Stenbäck, dog för mer än 25 år sedan. Den andre, Algot Stjernblom hängde med ända tills hösten 1980, och blev 87 år. När han slutade som portvakt 1950 - efter 24 års oavbruten tjänst fick han Patriotiska sällskapets medalj för lång och trogen tjänst. Medaljen kostade 160 kr. Dessutom fick Algot en hundralapp, som han omedelbart överlämnade till sin fru, Irma. Hon fick ingen medalj, eftersom hon ansåg sig ha större nytta av kontanter:

-Vad skulle jag ned den till? Pengar kommer ju alltid till användning!

Trettio år senare fick dock Algot användning för medaljen. Det var när den här bilden togs för jubileumsskriften. Algot försäkrade då, att han låtit medaljen ligga i sin ask i alla år. Den såg också alldeles ny ut, Även om Gustaf V:s nuna skvallrade om att den inte var det...

Makarna Stjernblom flyttade till föreningens lilla portvaktslägenhet 1926. Till "Slottet" på Kungsholmen. Fast det var nära, att de i stället hannat vid ett riktigt slott. Så här berättade Algot:

-Jag hade erbjudits jobb som maskinist vid Drottningholms slott. Det var innan vi gifte oss. Men Irma, som är född på Kungsholmen, ville då rakt inte sitta där ute!

Av alla sina år i föreningens tjänst minns Algot särskilt det året han fyllde femtio. Föreningen uppvaktade med 250 kr kontant och en blombukett. Och inte nog med det. Samtidigt fick han avtalsenlig lön - efter fordran från fastighetsarbetarnas fackförening.

Men vad föreningen gav med ena handen försökte man ta tillbaka med den andra. Hyran för portvaktslägenheten hade varit anpassad till lönen. Nu ville man höja hyran.

-Jag glömmer aldrig hur arg vicevärden var, när han upptäckte att han begärt hyreshöjning åtta dagar för sent. Därför dröjde det ett helt år, innan hyran höjdes.

Vicevärden ifråga var föreningens andre, eller rättare, förste medaljör: Carl Gustaf Stenbäck, en av de fåtaliga hyresgäster som köpte sin lägenhet när föreningen bildades 1920. Stenbäck var vicevärd och kassaförvaltare i hela 27 år, från 1921 till 1948. Förutom medaljen hedrades han med en guldpendyl.

När föreningen 1970 fyllde femtio påpekades det unika i att man under ett halvsekel endast haft två vicevärdar. Efter Stenbäck följde nämligen den verkliga trotjänaren, Ragnar Alvendal som skötte jobbet fram till 1972. I 31 år satt han i styrelsen, däruv 24 som vicevärd och kassaförvaltare. Alvendal, som tog initiativet till Stenbäck och Stjernbloms medaljer, avtackades med ett presentkort på 400 kr.

Många andra trotjänare bär också nämnas. Den ständige reserven Ulf Persson, som nu går sitt 23:e år som styrelseuppleant. Erik Granstedt satt i styrelsen i 21 år, varav 14 som ordförande. Olof Jallborg arbetade i styrelsen i 17 år, Otto Dahlgren i 15, Sture Hildstrand och Rüd Hanaerz, båda i 13. Nuvarande ordföranden och vicevärden Kjell Carlsson har suttit i styrelsen sedan 1970. Två kvinnor har haft styrelsemandat: Lars Nilsson och Signe Järbrink, båda 1948-57.

Kylskåp som tack

Vad vet vi egentligen om husets portvakter och fasti hetaskötare? Vilka var de? Vad hade de att göra? Hur behandlades de? Tyvärr finns inte mycket att läsa därom. Husets allra förste väktare hette O Olsson, enligt tidig mantalslängd. Ernst Karlsson bar titeln fastighetsskötare, när föreningen tog över 1920. S Hoffberg lär ha varit föreningens förste portvakt, med tjänstebostad i nuvarande "Loran".

Efter veteranen, guldnedaljören Algot Stjernblom (1926-50) följde Iven Almqvist (1950-56). Efter honom kom vad Alvendal kallade "Kungsholmens bästa fastighetsskötarepar" - Axel och Alice Pettersson (1956-70). De efterträddes av en fastighetsskötare Nordström, som endast tjänstgjorde en kortare tid. Alvendal minns att han låg och sov en gång, när det skulle levereras olja till huset. En leverans som höll på att sluta i rena katastrofen. Pannrummet fylldes med olja, som började brinna. Skorstenselden fick dock brandkåren snabbt på plats, och hotet avvärdades.

Gunnar Säfström, som förolyckades i unga år, var den siste portvakten. Sedan porttelefon installerats var det inte längre nödvändigt med en portvakt som hade tjänstebostad i huset. 1974 sålde föreningen portvaktslägenheten.

Ny fastighetsskötare blev Friedrich Mahlknecht (1974-75), som i sin tur efterträddes av vår nuvarande, Folke Åkerlund.

Detta om namnen. Styrelseprotokollen rymmer sporadiska anteckningar om portvakten. 1937 noteras att portvakten skall ha "fri värme - för städning av halvtrapporna." 1944 "upprepar portvakten Stjernblom sin begäran, att få korkmatta inlaid." 1946 får han som sagt avtalsenlig lön. 1956 målas taket om i portvaktslägenheten. 1961 lägger man in en ny matta i lägenhetens rum, 1964 målas dess kök. 1966 låter föreningen installera kylskåp med motiveringen att portvaktsparet varit anställt i jämnt tio år. 1970 blir det t o m duschrum!

1946 hade det varit lönsamt att få höjd lön, trots höjd hyra. (Även om höjningen hade kommit samtidigt, kan man förmoda.) I mera modern tid tycks skattesystemet ha ändrat något på förhållandet. Eller varför sänktes annars fastighetsskötarlönen 1972 mot att hyran höjdes med 175 kr i månaden? Året därpå bestämdes, att arvodet till föreningens vicevärd skulle minskas med en summa, som i stället skulle erläggas som kontorshyra.

På några ställen i protokollen avslöjas extradusörer till portvakt och fastighetsskötare. 1967 beslöt man att extraersättning till jul och midsommar "tills vidare skall utgå med 100 respektive 50 kr." 1976 talas om "traditionell julgåva till fastighetsskötaren, förslagsvis chokladask och whisky."

Vilka tvätttider!

En av portvaktens viktigaste uppgifter var att administrera tvättstugan. Förr fanns ju inga tvättmaskiner i lägenheterna, så det var inget lätt jobb. Två tvätt dagar var tredje månad var tilldelningen, enligt fru Wannberg. Ena dagen vittvätt, den andra kulör-tvätt. Man eldade med ved eller gas. Ofta lejdades hjälp. Två tanter brukade hjälpa Kjell Carlssons föräldrar.

Tvättstugan installerades på vinden, när huset byggdes. Men det dröjde innan man fick en riktig tvättmaskin. På årsmötet 1934 fördes en resultatlös debatt om tvättmaskin och mangel. Tio år senare, sommaren 1944, moderniserades tvättstugan - med tvättmaskin, centrifug och blötvagn för nära 3 000 kr. En särskild avgift på tre kronor om dagen infördes enligt ett anslag, som fortfarande sitter uppe på vinden.

Karin Björkgren minns att hennes mor brukade klaga över det kullriga vindsvolvet, när hon tvättade. Vid årsmötet 1938 föreslog E V Pettersson att det skulle jännas. Något vi fortfarande väntar på...

Andra tvättnoteringar: 1945 beställdes ny mangel med stenskiva. 1953 föreslogs "centrifugkurs för husmödrar". 1955 sa man nej till varmfläkt för tork av tvättkläder. 1964 tog man bort den gaskamin, som funnits sedan 1936. 1970 moderniserades tvättstugan på nytt - med automatisk tvättmaskin och torktumlare. 1976 följde ännu en helautomatisk maskin. 1978 byttes centrifugen ut, eftersom reservdelar inte gick att få.

Sedan huset fått två "centrala" maskiner har tvätt dagarna indelats i tre fyratimmarspass. Från att tidigare ha bestått av två sextimmars. Enligt årsmötesbeslut får ingen anteckna sig för mer än ett tvättpass i taget.

40-årsjubileum firas av husets damfrisör

Husets läge är som alla vet idealiskt för boende. I gengäld är affärsläget sämre. Vid S:t Eriksgatans bullrande trafik finns bostadsföreningar, som kan hålla mycket låga månadsavgifter just för att man kammar in betydande affärshyror. I förra jubileumsskriften (från 1925) heter det om husets nio lokaler:

"Alltsedan byggnadens tillkomst har det varit förenat med svårigheter att uthyra bottenlokalerna till för ägaren fördelaktiga priser." Av mantalsuppgift framgår att tre lokaler var uthyrda ett år som 1911. Även om våra lokalhyresgäster inte gett någon större avkastning har det varit en brokig skara, som satt färg på tillvaron. Två riktiga "godbitar": Nyström & C:o konfektfabrik i "nian" i husets yngre år. Chokladdtillverkningsen flyttades på 1920-talet, men så kom en efterträdare: Hallin & Borre, som i vart fall värvade en bostadsrättshavare... Kjell Carlsson flyttade till huset som sexåring 1931. Han berättar:

-Att vi flyttade just hit berodde på oss barn. En karamellfabrik som gjorde blockmalt, geléhallon, lakritsbåtar, bröstkarameller - kunde man ju bara inte missa!

-Det doftade förföriskt över gården - där doften från godsakerna stötte på en helt annan... I nuvarande väsklagret under gården fanns nämligen en lutpulverfabrik (Hanrin & Holmberg).

Kjell minns också halvöreschoklad som såldes i husets mjölkbutik. Det lär ha smakat - tvåå!

Veteran bland våra lokalhyresgäster är Nellys damfrisering. Nelly Runbrandt-Lindholm har arbetat i huset alltsedan 1940 och firar följaktligen 40-årsjubileum 1980. Till tvivelarna skall sägas: Det dröjde ett par år innan hon tog hand om verksamheten i egen regi. Hon var då så ung, att hon måste ha målsmans medgivande för att få skriva kontrakt med föreningen.

Damfriseringens lokal var ursprungligen raxsalong. Thompson hette husets förste frisör. En igensatt lucka ut mot entrén Drottningholmsvägen 1 tyder på att lokalen använts för portvaksändamål.

När huset stod klart 1906 hyrde Svenska Glasmåleriet lokal på Kronobergsgatan 2. Kjellin & Brander hette innehavarna. Jenny Brander bodde själv i huset, på Drottningholmsvägen 1 b. I årshyra betalade man 2 500 kr - mest i hela huset. Mot Drottningholmsvägen fanns förutom raxsalongen Ida Wallins diversehandel och Assarina Anderssons eiganraffär. också Ida Wallin bodde i 1 b.

Andra verksamheter i huset genom åren: Fruktaffär, speceriaffär, köttaffär, mjölkbutik, fiskeaffär, bageri, sybehörsaffär, strykinrättning, skomakeri, radioverkstad, sportaffär, cykelverkstad, bilverkstad, "bussterminel" och fågelbutik. 1980/81 finns Tord Lundgrens instrumentverkstad, Lennart Ljungas ramateljé, modebutiken La Strada, Säfströms väsklager, Trossös kontor - förutom Nellys damfrisering.

S:t Eriksgatan har som sagt bättre affärsläge. Per Anders Fogelström berättar förresten i "En bok om Kungsholmen", att de sista och vackraste förgårdarna längs S:t Eriksgatan försvann 1935, när gatan breddades för att skapa trafikleden till den nya Västerbron. Han skriver: "In i det sista försökte ägarna försvara sina trädgårdar, trots att man från stadens sida försäkrade att S:t Eriksgatan i sitt nya skick kommer att bli ett förnämligt trafikstråk, och att de affärer som finnas eller inredas i dessa fastigheter, endast vinna på att planteringarna försvinna och ersättas med trottoarer."

1922:Åtta våningar för tusenlapp Nu kan en fyra kosta 400 000 kr

Rubriken är en aning missvisande. Visserligen ropade ende spekulanten in åtta lägenheter på auktion 1922. För en tusenlapp - allt som allt. Men som framgått tidigare var den affären en alldeles speciell historia. Och Stockholms-Tidningens förstasidesnyhet om att föreningen hamnat på obestånd fick man alltså dementera dagen efter...

Vad insatserna var när föreningen bildades 1920 är lätt att räkna ut. Köpesumman en miljon fördelades enligt andelstalen. En lägenhet med 1,5 procent (dubblätt) gick följaktligen på 15 000 kr. En femma med 4,24 42 400 kr.

Föreningens bildare försökte räkna ut vad huset skulle ha kostat att uppföra 1920. Man påstod att det kostat ingenjör Qvist hela 845 000 kr "för ca 12 år sedan". Därefter hade byggnadskostnaderna ökat, så att huset skulle vara värt 1 940 000 kr. Den egna värderingen stannade dock vid 1 680 000 kr.

"Af föreliggande framgår tydligt och klart att inköpet af denna egendom, No 11 Kvarteret Lavetten skett på såväl fullt betryggande som synnerligen fördelaktigt sätt för Föreningsmedlemmarna, när faktiskt deras andelar är redan nu värda tre (3) gånger det kontant inbetalda beloppet, vadan de kunna känna sig fullt trygga", heter det i en PM, daterad 1 mars 1920.

Trots detta hade man alltså vissa svårigheter att bli av med lägenheterna de första åren. Inte blev det lättare när den stora depressionen utbröt. Kjell Carlsson, vars föräldrar flyttade till huset 1931 uppger, att efterfrågan var så svag, att familjen fick bo hyresfritt under första kvartalet. I början av 1970-talet var efterfrågan också svag. En medlem försökte länge sälja sin femma för 125 000 kr. Men mot slutet av decenniet for priserna på äldre bostadsrätter i Stockholms innerstad snabbt i skyn. Mellan 1975 och 1978 tredubblades kontantinsatserna för många lägenheter. En dubblätt i huset kostar i dag minst 150 000 kr, en fyra minst 400 000 kr, förutsatt att de är i hyggligt skick.

När detta skrives har bostadsministern (Birgit Friggebo) förutspått kraftiga prisfall på bostadsrätter under de närmaste åren. Kombinationen höjda taxeringsvärden - och den nya dubbelbeskattningen av bostadsrätter skulle kunna vara en förklaring. Men efter uppvaktning från SBC och Bostadsföreningarnas Riksförbund har regeringen beslutat att mildra de skattenässiga effekterna för att undvika en deklara-tionschock i februari 1982.

Föreningens medlemmar lär inte behöva oroas särskilt för framtiden. Huset ligger där det ligger. Och står där det står. Styrelseveteranen Ulf Person, byggnadsingenjör liksom Qvist som byggde huset svarar så här på frågan hur länge huset kan stå:

-Ett sånt här hus kan stå hur länge som helst. Det står på berggrund och är mycket stabilt byggt, med tjocka väggar nertill. Om det underhålls, finns ingen tidsgräns. När jag kom hit 1950 gjordes relativt lite underhåll. Det största som gjorts sedan dess är när plåttaket lades om 1975. På senare år har många lägenheter gjorts i ordning när yngre familjer flyttat in. Men man bör komma ihåg, att det är ett ytligt underhåll. Viktigare är att rörstammar fortlöpande byts ut. Gården behöver ny beläggning, trappuppgångarna måste snyggas upp. Det är ett bra hus, som är värt den bästa av omvårdnad!

8 bostadsvåningar sålda på auktion för 1,000 kronor.

Sista akten i en bostadsförenings
sorgliga historia.

Lägenheterna inropades av sälja-
ren-långgivaren själv.

I Stockholms stads auktionsverk på Riddarholmen ägde på torsdagen en rätt tragikomisk försäljning rum. Åtta lägenheter i "Bostadsföreningen nr 11 i kvarteret Lavetten i Stockholm utan personlig ansvarighet" skulle nämligen offentligt gå under klubban. Det tragiska ligger naturligtvis däri att vederbörande bostadsförening uppenbarligen kommit på obestånd. Och det komiska skulle ligga dels i köpesummans storlek och dels i den omständigheten att säljare och köpare voro samma person.

Kuriosa ur protokollet

- 1933: Ny bassäng i tvättstugan.
1934: Nej till cykelstall på gården.
1935: Nej till "fri trappstädning". (För dyrt, kostar 1 200 kr om året.)
1936: Gaskamin i tvättstugan.
1937: Ytterligare en värmepanna.
1938: Nej till ett av pastor Hannerz väckt förslag om bombsäkert skyddsrum i källaren.
1939: Åter nej till skyddsrum.
1940: På grund av världskrig: Styrelsen uppdras ordna skyddsrum.
1941: Ny värmeledning. Beslut att måla om gatufasaden.
1942: Den nya värmeledningen klar.
1943: Betongbassäng i tvättstugan, men mindre än den gamla träbassängen. Cykelrum ordnas i källaren.
1945: Ny mangel med stenskiva. 25-årsjubileum firas å Piperska Muren.
1948: Eld i huset. Cykelverkstaden mot Kronobergsgatan brinner för 10 305:90.
1950: Ja till hiss i treans uppgång.
1953: Råd från Råd Hannerz: Ordna en centrifugkurs för husmödrar!
1955: Plåttaket repareras. Beslut om ti-tellösa hyresavier och kallelser. 35-årsjubileum med lucia-té.
1956: Omläggning av lanterninen.
1957: Fasadputsning mot gatan. Anbud på mellan 59 000 och 98 500 kr.
1959: Huset får växelström.
1962: Försök med billigare eldningsolja slutar illa: Ökad sotbildning på gården.
1966: Gårdsfasaden putsas.
1969: Centralantenn för TV installeras.
1972: En tysk, som illegalt uppehöll sig i landet, hade i smyg inrett vindskontor till bostad. Avslöjad av havregrynsgröt i stupränna.
1976: Plåttaket renoveras, snöskydd sätts upp. Kostar 273 621:60.
1978: Termostatventiler installeras för 29 389:60.
1979: Beslut att föreningens anslagstavlor skall användas för information till medlemmarna, inte för politisk propaganda.
1980: Lån på 150 000 kr lyfts för installation av fjärrvärme, tätning av samtliga fönster m m.

Ur våra stadgar

§ 3

Inträde i föreningen kan efter ansökan varje välfräjdad person vinna, som tecknat sig för en eller flera lägenheter i föreningens fastighet och därför erlagt bestämd insats, eller som av annan föreningsmedlem förvärvat dylik lägenhet och som förbinder sig att fullgöra de skyldigheter stadgarna föreskriva.

§ 8

Medlem, som ordentligt erlagt sina inbetalningar äger rättighet att på villkor i § 3 stadgas till annan av styrelsen godkänd person avyttra sin lägenhet och sina rättigheter i föreningen, då den nye ägaren ikläder sig samma skyldigheter som den förre. En sådan överlåtelse, som dock i första hand skall hembjudas föreningen, skall vara skriftligen avfattad och bevittnad samt i styrelsens protokoll intagas. Kontraboken transporteras å den nye innehavaren, varvid transporten, för att vara giltig, skall förses med styrelsens godkännande.

§ 9

Övergår ägarerätt till lägenhet å annan person genom arv, giftorätt eller testamente, vare den nye ägaren berättigad att inträda i föreningen i den förutvarande ledamotens ställe med dennes rättigheter och skyldigheter; vill han icke i föreningen inträda, vare föreningen framför varje annan berättigad att sex månader efter uppsägning utlösa den nye ägaren med dennes kapitalandel utan ränta.

Ur föreningens ordningsregler:
Utöver vad stadgarna föreskriva åligger det medlem:

--- 2) att icke utan Styrelsens eller Föreningens medgivande och godkännande företaga sådana ändringsarbeten i lägenhet, som i något avseende förändra byggnadsstommen, såsom borttagande eller förflyttning av väggar, vattenledningsanordningar etc. Endast rena underhålls- och renoveringsarbeten såsom ommålning, tapetsering etc. må utan tillstånd företagas.

Hysesgäster 1906-20

(urbefolkningen i versaler)

Adamsson, Hugo vinhandl.
Ahlbin, G journalist
Ahlbin, G typograf
Ahlbin, R kontorist
AHLIN, G H G typograf
Ahlstedt, O H polis
Alstermark, G hovr. not.
ANDERSSON, A D kassörska
Andersson, Erik löjtnant
Andersson, G portier
Andersson, Johan grossh.

Beijer, J direktör
Beijer-Olsen, A O G
BENGTSSON, G B kont. chef
Bergner, E fru
Bergquist, A R tapets.
Biörck, A änkefru
Biörck, P kontorist
Bjurman, G redaktör
Björk, F W direktör
BJÖRKLUND, L A silv. pol.
Borgström, R J L dir.
Brande, M disponent
Brande, S änkefru
BRANDER, JENNY glasmål.
Brander, L fröken
Brinck, C G distr. chef
BROBERG, DAVID
BÜLOW, CARL J grossh.

Carlsson, C A fabrikör
CARLSSON, G S arbetare
Cronvall, E ingenjör

DAHL, G W handelsförest.
Dahlström, T platsförs.
Detlof, K ingenjör
Dunér, M A prof: a
Dunér, W N S geodet
Dyhr, C A farm kand
Dyhr, S L änkefru

EDENHOLM, K V aff. bitr.
Elander, R fil dr
ERIKSSON, J G brevbär.
Ericsson, R disponent
Evert-Petterson, E dir

Fagerström, H jur stud
Fernqvist, K J kontorist
Forssner, G med dr
Forssner, T jur kand
Fredholm, B V O köpman
Gilliver, G ingenjör
GRANSTRÖM, C A arb. led.

Grass, A detektiv
Gentele, H W direktör
Gewalt, E U fröken

Hallendorff, H sjuksköt.
Hasselmark, E L kont.
Hedblom, O direktör
Heikkilä, A
Hellblom, O kamrer
Hellström, A hand. res.
Hildestrand, S grossh.
von HOFSTEN, G notarie
HÄRJE, PER B civ ing

Isaksson, A fabr. idk.

Jansson, C A lagerman
Jirlow, H byggn. ing.
JOHANSSON, E F mat. förv.
Johansson, E R svarvare
Johansson, S linjemäst.
Johnson, C G agent
Julin, E kassör

KAHM, G A prokurist
Kahm, M änkefru
Kant, G V prot. not.
Karlsson, A utkörare
Karlsson, E eldare
von Konow, G fru
von Konow, U T hovr. not.
von Konow, Y fröken
Kullberg, A E ingenjör
Körner, A advokat

LANTZ, NILS R ingenjör
Lilja, S G ingenjör
Liljencrantz, M frih: a
Lindegård, Maria fru
Linden, G E notarie
Lindqvist, P J fabr.
Lindvall, S J W med. lic.
Lundahl, E G civ. ass.
Lundahl, K J: son dir
Lundahl, K grosshandl.
Lundahl, W marinläkare
LUNDBERG, JONAS direktör
Lundholm, K H avd. chef
Löfmark, E fil mag
Löfmark, E B hovr. not.
Lönngren, K E bokh.

MAGNUS, E L ingenjör
Malling, W grosshandl.
MATTSON, GÖSTA löjtnant
MILOW, A T fröken
Milow, E C fröken

MOLLINDER, E K J fru
Möllerberg, H W T postkontr.

Nauclér, C E kapten
NILSSON, J A poliskonst.
Nordenskjöld, N E H aman.
Nordström, A handlande
Nothin, E J A civ ing

Ohlsson, J ingenjör
Olsson, T urmakare

Petersson, J E E köpman

Qvist, J E byggnadsing.

Rhodin, A L M diak: a
Rhodin, K G N änkefru
ROSENDAHL, J L bagare
RYDH, J A direktör
Rydh, K folkskollär.
Rydin, A registr.

Sandqvist, O redaktör
SCHRÖDIN, ALBERT
Stenbäck, C G verk. m.
STENSTRÖM, J G postexp.
STRÖMBERG, VILH. red.
Sundström, N bokh.
Svanberg, E fältskär
SVENSSON, S A B grossh.
Svensson, W fru
Sylvén, A folkskollär.
Sylvén, A gymn. dir.
Söderberg, C A typograf
Söderlund, C G kont. ch.

Thurdin, G apotekare

Undén, P O disponent

Wadsjö, N A byggmästare
WALLIN, IDA S hand. idk.
Wargren, T fru
Werner, E O fondmäkl.
WERNSTRÖM, C O K verk. m.
Westerström, K A änkefru
Westerström, K R hovr. not.
WIDFORS, P L direktör
Wik, A fröken
Wik, A förs. chef
Wik, S änkefru

Zimdahl, K O H hand. res.

Åhgren, A J sergeant

Alla tiders andelsägare

KRONOBERGSGATAN 9

Lägenhet 1 (1 tr, 4 rum): Jirlow, Harald ing, Lindahl, W herr 1927, Lindahl, L S fru 1936, Johansson, K W grossh. 1937, Johansson L fru 1942, Person, Ulf ing 1950, Person, Margit fru 1963, Josephson, Ingemar 1980

Lägenhet 2 (1 tr, 3 rum): Ohlsson, Pontus, bokbindare, Ohlsson, Evert exp bitr 1972

Lägenhet 3 (2 tr, 4 rum): Nilsson, H kamrer, Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer 1922, Westin, Anna doktorinna 1923, Hallborg, Olof sjökaptan 1941, Hannerz Laila fru 1971, Hannerz, Ulf docent 1973

Lägenhet 4 (2 tr, 3 rum): Swedberg, A doktor, Wannberg, Axel grossh. 1921, Wannberg, Carl ryttmästare 1923, Wannberg, Ingeborg fru 1928

Lägenhet 5 (3 tr, 4 rum): Stubert, G direktör, Fahlstedt G A handlande 1921, Fahlstedt, H A änkefru 1921

Lägenhet 6 (3 tr, 3 rum): Petersson, J E verkmästare, Alvendal, Rolf herr 1967, Säfstrom, Ruth fru 1970, Netré, Hans kamrer 1973, Eng, Tord och Srejber, Eva 1980

Lägenhet 7 (4 tr, 4 rum): Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Larsson J B godsägare, Bodin, G R köpman 1922, Spira G köpman 1931, Spira L fru 1942, Spira, Eivor fröken 1955

Lägenhet 8 (4 tr, 3 rum): Lagerbäck, C L järnvägstjm, Asp, Karl köpman 1922, Asp, Anna fru 1958, Asp, Åke rådman 1963

Lägenhet 9 (5 tr, 4 rum): Romander, Axel, godsägare, Andersson, Victor generalkonsul, Bruhn, Hulda Kristina fröken 1923, Schaerling, Carl köpman 1927, Andersson (Alvendal), Ragnar ingenjör 1938, Netré, Hans kamrer 1980

Lägenhet 10 (5 tr, 3 rum): Berven, Elis doktor, Sune, Ivar tandläkare 1929, Sune, Sigrid fru 1942, Johansson, Elsa, fru

DROTTNINGHOLMSVÄGEN 1 (f d 1A)

Lägenhet 11 (1 tr, 5 rum): Andersson, Victor, generalkonsul, Wiese, Eugenie fru, Wickert, Harry köpman 1947, Dahlgren, Otto civ ing 1952, Fredriksson, Gunnar herr 1974, Brattberg Hans och Lisbeth 1975

Lägenhet 12 (1 tr, 2 rum): Särnö, Anna fru, Blomquist, Hanna fröken, Andersson, Victor generalkonsul, Kleen, Else fru 1922, Thulén, Sven 1943, Thulén, Margit 1977, Brattberg, Hans och Lisbeth 1979

Lägenhet 13 (1 tr, 4 rum): Blomquist, Hanna fröken, Andersson, Victor, generalkonsul, Blomquist, Hanna skolförest. 1923, Carlsson, Frida fru 1935, Johnsson Britta fru

Lägenhet 14 (2 tr, 5 rum): Andersson, W civ ing, Palmér, L M godsägare 1930, Carlsson, Carl kamrer 1931, Carlsson, Kjell försäljn.chef

Lägenhet 15 (2 tr, 2 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Stavenow, Doris lärarinna 1923, Stavenow, Amy fröken 1926, Eriksson, Sven Gottfrid spårvägsman 1937, Eriksson, Anna-Stina fru 1937, Olofsson, Hans 1965

Lägenhet 16 (2 tr, 4 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsäg. Dardel & Hagborg, bankirer, Öquist, Anna E fru 1924, Forsell S, herr 1926, Johansson (Järbrink), Sigrid fru 1929, Kagan, U ing 1957

Lägenhet 17 (3 tr, 5 rum): Strömberg, Per E direktör, Tjernberg, Olof, fanjunkare 1926, Lindström, E ingenjör 1931, Lindström, K fru, Lindström, M fröken, Tengelin, Sten, direktör 1959

Lägenhet 18 (3 tr, 2 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Kull, Gertrud fru 1923, Stavenow, Martha fru 1925, Blomgren, Erna fru, Sjöstedt, Harriet 1953, Winkelmann, Marie 1980

Lägenhet 19 (3 tr, 4 rum): Lindegård, Maria, Nilsson, Thora fru 1936, Svedenhult, Per förste polisassistent

Lägenhet 20 (4 tr, 5 rum): Granstedt, Erik, Granstedt, Eva fru

Lägenhet 21/22 (4 tr, 6 rum): Färnö, Anna fru, Rhodin, Victor E ingenjör, Spira, Gustaf köpman 1937, Spira L fru 1942, Schumacher, Jörgen civilekonom, Murray, Richard 1975

Lägenhet 24/25 (5 tr, 6 rum): Hildestrand, Sture grosshandlare, Blomberg, Reinhold, redaktör 1934, Hildestrand, Sture direktör 1938, Swahn, Olof professor

DROTTNINGHOLMSVÄGEN 3 (f d 1 B)

Lägenhet 26 (1 tr, 2 rum): Petersén, Karl R pianoarbetare, Karlsson, C A fabrikör 1923, Carlsson, Frida fru 1934, Jansson, Ida fröken 1938, Linck, Agda Dorotea fru, Holmgren, Einar 1976, Wirell, Inger 1977

Lägenhet 27 (1 tr, 1 rum): Fagerberg, O V stationsinspektör, Helling, P A packmästare 1923, Helling, Edla fru 1933, Helling, Martin montör 1943, Fernberg, Gunilla fru, AB Manschetten, fru S Öberg 1965, Hannerz M fru 1969, Hannerz, Peter 1973, Tegeman, Anders 1976, Stiby, Else fru 1979

Lägenhet 28 (1 tr, 1 rum): Föreningens portvaktslägenhet tills 1974, då den såldes till Stiby, Else fru.

Lägenhet 29 (2 tr, 2 rum): Fröström, E G lokeldare, Fröström, Sigrid fröken 1944, Fröström, Evald lokförare 1953, Fröström, A E fru 1957, Ljungberg, Marianne fru 1968, Hultin, E-C fru 1970, Wiechel, Anna-Lisa fru 1978

Lägenhet 30 (2 tr, 1 rum): Bergquist, A R posttjänsteman, Broberg, Gunvor fru

Lägenhet 31 (2 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Fagerberg, O V stationsinspektör, Sandberg E S fröken 1936, Ljung, Einar 1956, Edberg, Eva och Leif 1975

Lägenhet 32 (3 tr, 2 rum): Eriksson, J E verkmästare, Eriksson, Harry E 1962

Lägenhet 33 (3 tr, 1 rum): Boström, J A typograf, Aldersjö, K A köpman 1940, Ahlgren, Ingrid fru 1976, Höckert, Elisabeth och Åberg, E 1979

Lägenhet 34 (3 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Pettersson, E V järnvägstjänsteman 1923, Stålbrikk, Åke ingenjör 1961, Alvendal, Rolf banktjänsteman 1963, Tengelin, Ulrika fröken, 1967, Tengelin, Sara fru 1969

Lägenhet 35 (4 tr, 2 rum): Stenbäck, Carl Gustaf verkmästare, Stenbäck, Arthur 1955, Andersson, Aina fru 1971

Lägenhet 36 (4 tr, 1 rum): Romander, Axel, godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Lindell, M fru 1923, Lindells sterbhus, Stenbäck, Carl Gustaf verkmästare 1935, Stenbäck, Arthur 1955, Swahn, Lars-Gunnar 1971, Ursing, Karin 1975, Billqvist, Christer 1976

Lägenhet 37 (4 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Linden, A direktör, Johansson, Adolf byggmästare 1923, Johansson, M L fru 1930, Person, Margit fru 1959

Lägenhet 38 (5 tr, 2 rum): Gilljam, G C posttjänsteman, Petersén (Palmesjö), K R verkmästare 1923, Palmesjö, Jenny fru 1947, Wennelöv, Hugo 1970

Lägenhet 39 (5 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Gustafson, Magdalena fru 1923, Swahn, Åke 1968, Swahn (Enger), Eva 1969

Lägenhet 40 (5 tr, 1 rum): Romander, Axel godsägare, Ahston, H kamrer, Sjögren, Carl godsägare, Dardel & Hagborg, bankirer, Eriksson, J A järnarbetare 1923, Erikssons sterbhus 1945, Nilsson, Ingrid fru 1969, Enger, Eva och Robert 1979

FÖRENINGENS NUVARANDE STYRELSE: Från höger till vänster: Kjell Carlsson, ordförande, Hans Netré, sekreterare, Richard Murray, kassaförvaltare och Ulf Persson, suppleant.

STYRELSEN under 60 år

En ovanligt enig styrelse? Av de protokoll som finns bevarade (sedan 1932) framgår, att det förekommit delade meningar endast vid två beslutstillfällen: 1955 reserverade sig en ledamot mot att endast ett erbjudande tagits in för en omfällning. 1971 fanns reservation mot att en ungekarl anställdes som fastighetsköpare.

Första styrelsen av boende konstituerades efter årsmötet 1921. Dessa personer har arbetat i vår styrelse under dess 60-åriga tillvaro (första uppdraget anges med versaler):

Ordförande:

Grosshandlare SVEN HILDESTRAND 1921-34
Ingenjör Erik Granstedt 1934-48
Sjökapt. Olof Hallborg 1948-58
Journalist OTTO DANSGREN 1958-73
Försäljningsch. Kjell Carlsson 1973 ff

Sekreterare:

Byggnadsing. HARALD JIRLOW 1921-27
Ingenjör ERIK GRANSTEDT 1927-34
Köpman Carl Schaerling 1935-38
Övermaskinist J E ERIKSSON 1938-41
Ingenjör RAGNAR ALVENDAL 1941-48
Fru TORA NILSSON 1948-57
Ingenjör RÅD HANNERZ 1957-70
Försäljningsch. KJELL CARLSSON 1970-73
Studerand LARS-GUNNAR SWAHN 1973-75
Kamrer HANS NETRÉ 1975 ff

Kassaförvaltare:

Verkmästare CARL-GUSTAF STENBÄCK 1921-48
Ingenjör Ragnar Alvendal 1948-72
Civilekonom JÖRGEN SCHUMACHER 1972-76
Journalist HANS BRATTBERG 1976-77
Forskarass. RICHARD MURRAY 1977 ff

Suppleant:

Ingenjör VICTOR RHODIN 1921-27
Köpman KARL ASP 1927-32
Köpman CARL SCHAERLING 1932-35
KARL PETERSEN (Palmesjö) 1935-41,
Sjökapt. OLOF HALLBORG 1941-48
Fru SIGRID JÄRBRINK 1948-57
Byggnadsing. ULF PERSON 1957 ff

Stockholm, Kronobergsparken

1914 lär vykortet ha tagits. Då kunde man se huset från hörnet Bergsgatan-Polhemsgatan.

